

JOHANNES ANDERSSONS KANAL

I hjärtat av Gnosjöbygden ca 6 km söder om Gnosjö finns Johannes Anderssons kanal, även kallad "Svikarens kanal". Den är på många sätt ett tidigt uttryck för "Gnosjöandan". I denna handgrävd kanal manifesteras mycket av det som gnosjöandan förknippas med: "... stort yrkeskunnande, arbetsamhet, sparsamhet, ödmjukhet, respekt, samverkan och entreprenörskap" – allt enligt Gnosjöregionens egen hemsida.

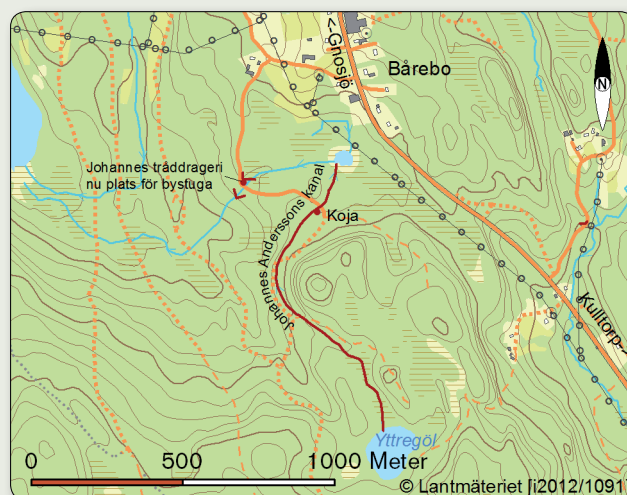
Historien om kanalen började i det tidiga 1800-talet i trakterna runt Bårebo. Här verkade den driftige tråddragaren Johannes Andersson. Just när han fått sitt vattenverk färdigt blev han inkallad till krigstjänst i Finland, för att delta i 1808–1809 års krig mot Ryssland. Han "nödgrades med svidande hjärta lämna sitt helt säkert mycket kära tråddrageri med dess vattenhjul" som F.J. Eneström skriver 1906 i boken *Gnosjöborna*. Han inställde sig, men visste att det militära inte var något för honom – så han rymde. Uniformen hittades och det antogs att han deserterat och möjligen dränkt sig.

Men han hade återvänt till hembygden och gömde sig i skogarna nära föräldrahemmet. Han höll sig dold och bodde i en koja i skogen. Föräldrarna hjälpte till med mat och kläder. Under tiden grävde han en damm, som drev hans tråddrageri, och en 1 km lång kanal som försåg dammen med vatten. När han så småningom återvände till bygden trodde alla att han återvänt från kriget. Han drev tråddrageriet framgångsrikt och blev en aktad medborgare. År 1815 fick han guldmedalj och 100 riksdaler i belöning för sin innovation att med hjälp av vattenkraft driva ett tråddrageri. Så "Svikarens kanal" kanske borde döpas om till "Entreprenörens kanal"? Johannes Anderssons liv finns beskrivet i romanen *Svikaren* av Harry Sjöman.

Tråddrageriet låg på platsen för bystugan. Ett återuppbyggt vattenhjul minner om verksamheten. Kojan står återuppbyggd på dess ursprungsplats 300 m österut längs grusvägen, följ skyltning. Härifrån syns kanalen tydligast och följs lämpligen vidare uppströms.

Johannes Anderssons koja. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 57

HITTA HIT

Från Gnosjö: Kör söderut mot Kulltorp ca 6 km. Vid Bårebo, sväng höger vid skylten Sunnerbo och kör 300 m fram till korsning. Sväng vänster och kör ca 500 m.

Koordinater:

N 6351931/E 425026
(SWEREF 99 TM) // N 57°
18' 15,03", E 13° 45' 20,19"
(WGS84)

Del av Johannes Anderssons kanal. Foto Jönköpings läns museum

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturresevat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snarlig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

